

Granbergsdals hytta

Karlskoga socken, Karlskoga kommun, Värmland

Arbeten på apparathus och hyttbod, år 2006

Översiktlig beskrivning

Granbergsdals hytta är belägen ca 1 mil norr om Karlskoga vid Lerälven och har en välbevarad miljö med många byggnaderna kvar från tiden då hyttan var i bruk. Hyttan blåstes ned 1925. Granbergsdals hytta är ett välbevarat industriminne och förklarades som byggnadsminne år 1986.

Under hösten år 2006 har reparationsarbeten på taken, tillhörande apparathuset och hyttboden genomförts. Arbetena har skett med hjälp av statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag, enligt Länsstyrelsens beslut 061107 och följts av antikvarisk kontrollant. Slutbesiktning genomfördes 061124 då det kunde konstateras att arbetena genomförts på ett antikvariskt godkänt sätt och med gott resultat.

Administrativa uppgifter

<i>Fastighetsbeteckning:</i>	<i>Granbergsdals hytta</i>
<i>Fastighetsägare:</i>	<i>Sveaskog Förvaltnings AB</i>
<i>Bidrag:</i>	<i>50 % av den totala kostnaden, dock högst 13 500 kr</i>
<i>Byggentreprenör:</i>	<i>Lobergsfalla gårdesgårdar, Daniel Eriksson</i>
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	<i>Örebro läns museum Charlott Hansen, år 2006</i>
<i>Utförandeperiod:</i>	<i>hösten år 2006</i>

Länsmuseets handlingar i ärendet

<i>Diarienummer:</i>	<i>2003.220.242 - beslut från Länsstyrelsen ang. bidrag för reparationsarbeten, 061107 - handlingar ang. tidigare arbeten vid Granbergsdals hytta, 2003-2006</i>
<i>Registrerade bilder:</i>	<i>OLM_2006_29_1-10</i>

Omslagsfoto: Apparathuset och hyttboden efter åtgärder, Charlott Hansen, OLM_2006_29_5, år 2006

Utförda åtgärder

Byggnaderna vid Granbergsdals hytta är många och de två byggnaderna som under året fått sina tak åtgärdade, är Apparathuset och hyttboden i östra änden av hyttområdet. Apparathuset är uppförd i slaggtegel med gavelspetsarna täckta av locklistpanel. Dess tak består av ett sadeltak täckt med tegel. Hyttboden är uppförd i tegel och placerad med norra gaveln i direkt anslutning till apparathuset. Även denna byggnad har ett sadeltak täckt med tegel.

Apparathuset

Tak *Före åtgärd:* Huset hade ett tak belagt med trekupigt lertegel på ett undertak av råspont och papp. Pannorna hade till viss del halkat ur position och några var trasiga. På vissa ställen var pannorna ersatta med tvåkupigt tegel. Vindskivor, takfotsbrädor och vattlister var delvis i dåligt skick.

Efter åtgärd: Trasiga och tvåkupiga pannor har ersatts med trekupiga lertegelpannor, lika de befintliga. Befintliga pannor som fallit ur läge har justerats. Läkten åt öster på södra takfallet var dålig och har ersatts. På norra takfallet, åt öster, behöver läkten bytas om några år, enligt entreprenören. Enligt entreprenören skulle det behövas en rad pannor till, i horisontalt led, då de ligger med för lite överlapp. Det medför att vatten eventuellt lättare kan leta sig in mellan pannorna då de inte överlappar tillräckligt. Pannorna räcker inte riktigt över takfotsbrädan som därför utsätts för stora påfrestningar. Takfotsbrädan åt sydost skulle därför behöva flyttas längre in. Nockpannan längst åt väster saknar ett hörn. Entreprenören har ej funnit motsvarande typ av nockpanna utan har därför lagt extra papp just där.

På västra gaveln har samtliga vattlister och vindskivor bytts, då det är mycket svårt att komma åt den sidan på byggnaden och det nu fanns ställningar uppe. På östra gaveln har vindskivan på norra takfallet bytts. Takfotsbrädan åt sydväst har ersatts och den sydöstra har målats, då den byttes förra året. Den sydöstra takfotsbrädan bör dock justeras så att den sitter längre in under takfoten. Vindskivor och takfotsbrädor har målats med äkta Falurödfärg, i den mörkare kulören. Den mörkare kulören valdes då byggnadernas panel, vindskivor mm sedan tidigare var målade i den kulören. Vattlister har rödtjärats.

Hyttboden

Tak *Före åtgärd:* Byggnadens sadeltak var belagt med tvåkupiga lertegelpannor på ett undertak av spån. Pannorna var märkta med "Karlskoga-

stämpel". Nocken var täkt av nockbrädor. Takfotsbrädor, vindskivor och vattlister var rötskadade.

Efter åtgärd: Teglet plockades ner och det visade sig då att det fanns omfattande rötskador på undertaket av spån på det västra takfallet. Ett svampangrepp upptäcktes också på samma takfall, i närheten av takfoten. På östra takfallet fanns en mindre rötskada närmast nocken. Samtliga rötskadade spånor avlägsnades. På västra takfallet resulterade det i att alla spånor togs bort. Kvar blev undertaket av glest uppsatta brädor vari spånen varit fästa. Svampangripna brädor skrapades rena och ströks med Boracol. På östra takfallet var en av dessa brädor så röt skadad att den delvis fick ersättas.

Taket täcktes med oljehärdad masonit och ny strö- och bärläkt spikades upp. Den befintliga läkten var relativt grov och den nya gjordes något tunnare. Takhöjden på byggnaden blev därför densamma trots att masoniten tillkommit. Befintligt taktegel återanvändes och kompletterades med lika pannor efter behov.

De övre brädorna på vindskivorna åt söder har ersatts liksom vattlister och takfotsbrädor. Även nockbrädorna har ersatts. Nockbrädor samt vattlister har rödtjärats medan vindskivor och takfotsbrädor strukits med äkta Falurödfärg i den mörkare kulören. Den mörkare kulören användes då övriga delar i trä på bygganden var målade med den mörkare Falurödfärgen.

På hyttbodens östra takfall fanns en plåtlist monterad över skarven mellan hyttbodens tak och apparatusets fasad. Denna list har plockats bort då den verkar sakna funktion. Entreprenören har i stället lagt extra papp under teglet och upp mot fasaden så att eventuellt vatten som läcker ner leds ut på masoniten.

Antikvariska kommentarer

Inför arbetenas början fördes en diskussion huruvida klippspik eller trådspik skulle användas. Då det rörde sig om byte av vindskivor, vattbrädor och -lister som ofta behöver ersättas bedömdes det att trådspiken kunde användas. Befintliga vindskivor, m.m. var dessutom uppsatta med trådspik.

Bildbilaga

Före åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2006_29_1-10

Under arbetets gång

Foto: Daniel Eriksson, OLM_2006_29_1-10

Efter åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2006_29_1-10

Fotoprotokoll

Acc. nr: OLM_2006_29_1-10

Plats (Gårds- by- och tätortsnamn): Granbergsdals hytta

Socken (eller församling): Karlskoga socken

Gata/kvarter/fastighet: Granbergsdals hytta

Kommun: Karlskoga kommun

Län: T

År: 2006

Motiv: Reparationsarbeten på tak apparathuset och hyttboden vid Granbergsdals hytta

Bild 1-4: Hyttbod och apparathus före åtgärder

Bild 5-8: Hyttbod och apparathus efter åtgärder

Bild 9: Hyttbodens undertak av spån

Bild 10: Mögelangripet parti i hyttbodens undertak

Fotograf: Hansen, Charlott, bild 1-8

Daniel Eriksson, bild 9-10

Övrigt: diarienummer: 2003.220.242